ч. 110. (9.670) Львів, пятниця 17 мая (4. ст ст.) 1918. Рік XXXIX.

ДІЛО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щадн. 26.726.

Адреса тел.: „Діло—Львів".

Число телефону 565.

Рукописи редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:
місячно . . . . . 5·— К.
чвертьрічно . . . . 15·— „
піврічно . . . . 28·— „
цілорічно . . . . 56·— „

у Львові (без доставки):
місячно . . . . . 4·— К.
чвертьрічно . . . . 12·— „
піврічно . . . . 22·— „
цілорічно . . . . 44·— „

в Німеччині:
піврічно . . . . 28·— М.
цілорічно . . . . 56·— „

За зміну адреси платить ся 50 с.

Ціна оголошень:

Редакційні, рекламаційні або [illegible] місце 60 с. [illegible] 1 К. [illegible] 1·50, а редакційні частя перед або по тексті по 2 К. Непокриті 2 К. [illegible] тексту другим шрифтом. [illegible] на суботу і [illegible]

Послідні оголошення [illegible] уговорі.

Один примірник коштує у Львові 10 с. на провінції 20 с.

Видає: Видавнича Спілка „Діло". Начальний редактор: Д-р Василь Панейко.

Повідомлене українського уряду.

(УДТА) *Київ, 12. мая 1918.*

До уряду надходять відомости, що агітатори, котрі очевидячки зацікавлені в тому, щоби сіяти смуту і анархію в нашій стороні, ніби то на Україні знова заведено скинуте народом самодержавіє, причому самодержцем являєть ся гетьман, що новий уряд стоїть на шляху реакції, котра прагне відняти у народа всі його політичні і громадянські свободи; що ніби-то цей уряд складаєть ся виключно із значних поміщиків і капіталістів і длятого цей уряд ані трохи не турбуєть ся задоволенням земельної нужди українського селянства, а також правдивих соціяльних вимагань робітничої кляси і врешті, що по духови свому новий уряд являєть ся ворогом української нації і її молодої ще не зміцнілої державної самостійности. При малій свідомости широких мас подібна злонаміренна агітація може мати успіх і викликати безпорядки, поборення яких необхідне в інтересах належного державного порядку і спокою, може іти разом з тяжкими, иноді кривавими жертвами.

Для того уряд лічить своїм обовязком звернути ся до населення України з розясненням, що всі приведені чутки виявляють із себе або злу брехню тих, кому далекі інтереси українського народу і хто ради власних інтересів не цурає ся недостойних заходів політичної боротьби, або як непорозуміння, котре виникає із мало серіозного і глибокодумкового відношеня до біжучих подій.

Гетьман не прагне стати самодержцем.

Званє гетьмана є воплощення історично-національної української форми ідеї незалежної і свобідної України.

Возглавляючи український уряд гетьман тим самим відроджує і закріплює в народніх думках ідею про неодмінні народні і козацькі вольности.

Грамота гетьмана, котра поклала початок для нової епохи в історії державного життя України, свідчить про те, що не може бути мови про прагнення нового уряду до подавлення української національности, її мови, її культури, забезпечення прав української мови в школі державних і громадських установах, і знищення всіх форм української державности.

Разом з тим уряд визнає права всіх других проживаючих на території України національностей.

З повною пошаною відносить ся до їх культури і не стане вживати ніяких заходів, що до пригноблення якої би то не було частини громадян.

Основне завдання уряду, котре має тимчасовий переходний характер заключаєть ся в тім, щоби зміцнити на Україні державний порядок при умовах повного спокою і правдивої свободи довести сторону до моменту скликання народнього представництва, котре виявить справжню, без впливу з якого би то не було боку, волю українського народу відносно будучого державного устрою України.

Учинення відповідного виборчого закону виявляє мету найблизших турбот уряду і у всіх важних справах воно розчитує ся на співдіяльність людий державного опиту і наукового життя.

Міське самоврядування дуже необхідне нинішньому урядові, в склад котрого війшли особи зі значною попередньою громадянською діяльністю по праці що до утворення міського життя.

Підозріння в бажанню уряду зменьшити права міського самоврядування і усунути від нього широкі кола населення, повинні з сього приводу цілком відпасти.

Але події останних часів показали, що поправка міського хозяйства можлива тільки при умовах закликаних до цієї справи більш відготовлених елементів, для чого потребуєть ся стежити загального демократичного характеру земельних і міських управлінь; внести в виборчий закон для сих установ такі внесення, котрі би забезпечили продуктивну і продуману працю для добробуту місцевого населення.

Уряд не має на меті заміряти ся на якінебудь політичні вільности, але в небезпечну добу, яку переживає наша країна, після таких тяжких пережитих нами покут, інтереси державного ладу повинні стояти на першому місці, і як в окремих випадках для цих вищих інтересів уряд буде змушений вжити сурових заходів, то виключно на час до заведеня спокою в країні і встановленя умов нормальної творчої державної праці, якої тепер передбачаєть ся так богато.

Не осуду, а відтримання в праві сподіватись уряд у безмірно тяжкому ділі, яке він провадить при такім тяжкім становищу, якого країна ще ніколи не переживала. Також несправедливі обвинуваченя уряду в послугуванні інтересам великих власників і повному забутті необхідних потреб селянства.

Хазяйственне, сильне селянство є підвалина народнього добробуту в такій хліборобській країні, як Україна, і уряд приступив уже до виробленя плану земельної реформи, поставивши собі незмінною метою заковольнити потребу в землі малоземельних та безземельних хліборобів.

Уряд не має наміру вступати ні на шлях знесеня права власности, ні на шлях небезпечних спроб, яких ще не знає ні одна культурна країна, ні на шлях знищеня сільсько-господарської культури, яка уявляє підвалину народного господарства України. Але уряд не запинить ся ні перед якими жертвами, щоб утворити на Україні селянство здорове, забезпечене землею, здібне підвести до найвищої точки її добробут.

Ті землі приватних власників, які необхідно для цієї мети відчужити без порушеня інтересів сільсько-господарської культури, будуть викуплені державою та передані по неважкій ціні хліборобам, які нуждають ся. Подробиці складеної на таких умовах земельної реформи будуть досконально розроблені при участи фаховців діячів, що користують ся повагою населеня.

Одночасно справедливі домаганя робітників, які не ведуть до загину рідної промисловости, завжди зустрінуть допомогу уряду, а професійні спілки, о скільки вони займають ся охороною професійних інтересів, користують ся з боку уряду повним признанем.

Уряд не вважає необхідним оголошувати докладну програму законодавчої праці, бо остання належить майбутньому народному представництву. Але уряд вважає себе зобовязаним здійснити тепер же законодатні заходи, які являють ся негайними задля встановленя в країні ладу, зміцненя влади і утвореня нормальних і культурних умов керування та державного господарства.

З вище зазначеного ясно, о скілько неправдиві ті чутки, які росповсюднюють ся в народі, якими таємними бажанями, направленими не до добра народу, а лиш до нових тяжких для нього іспитів горять розповсюджені по всій країні агітатори.

Уряд, який не спинить ся ні перед якими засобами боротьби з їх шкідливою діяльністю, закликає всі розумні і державно думаючі елементи до впертої і невпинної праці в імя ратунку держави від злощасної анархії, грабунків, насильств, убийств та безоглядного втрачання народніх грошей і в імя встановленя в ній трівкого державного порядку, заснованого на законній та правдивій свободі та на шанованю найголовнійших прав людей, які були так довго й так безкарно потоптані.

Тільки при спільних і дружних змаганях тих громадських елементів буде збудована вільна, незалежна і сильна Україна.

Голова ради міністрів і міністер внутрішних справ Ф. Л. Лизогуб.

Міністр народної освіти і т. в. о. міністра закордонних справ М. Василенко.

Міністр фінансів А. К. Ржепецький.

Міністр торгу й промисловости С. М. Гутник.

Міністр харчових справ і т. в. о. міністра земельних справ Ю. Соколовський.

Міністр шляхів Б. Бутенко.

Міністр праці Ю. Вагнер.

Міністр судових справ М. Чубинський.

Міністр народнього здоровля В. С. Любинський.

В. о. військового міністра отаман Лігнау.

Київ, 10. травня 1918 року.

Що діеть ся на Холмщині.

Голос з столиці України.

Львів, 16. мая 1918.

Низше містимо статю, яка появила ся в київській „Новій Раді" з 9. с. м. Ся статя заслугує на особливу увагу з двох причин: По перше дає вона огляд стану річий на Холмщині, який своїм змістом буде цікавий і для нашого громадянства; по друге свідчить вона, що наші земляки в українській державі розуміють і відчувають справу Холмщини так само, як ми, передня сторожа України проти польської навали. Стаття звучить:

Наше громадянство дуже мало знає про те, що діеть ся на Холмщині. Зайняте поважними справами будованя своєї державности, воно, теоретично признаючи велику вагу холмської справи в ділі польсько-українських відносин, практично не уявляє собі, на скільки справа холмської землі носить пекучий, актуальний характер в даний момент, на скільки важно тепер же, не дожидаючись остаточного вирішення справи дорогою дипльоматичних пертрактацій, вжити всіх заходів, щоб охоронити недобитки української людности на Холмщині перед остаточним спольщенням. А така небезпека власне висить над нашою Холмщиною в дуже грізній формі.

Від самого початку світової війни можна було помітити в польських політичних кругах ясно зазначену мету: як можна далі посунути польський вплив на схід коштом українського народу. В Галичині це виявило ся в спробах дискредитовати весь український народ, як наскрізь нельояльний що до Австрії, перед урядом, відсунути зовсім Українців одусякого впливу на політичне житя в краю й забрати все до своїх рук. Коли ж прийшло до окупації Холмщини й Західньої Волині, то цей польський „Drang nach Osten" позначив ся ще виразнійше. Слідом за австрійською армією прийшла воєнна адміністрація, зложена в переважній мірі з галицьких Поляків. Офіцирів-Українців, які в певному числі прийшли з армією й заняли деякі становища у воєнній управі краю, було по-трохи усунуто.

Діставши до своїх рук політичну управу в краю, Поляки могли сміливо заходитись коло польонізації місцевого життя. Треба знати, що Холмщина (так само, як і західня Волинь) дуже потерпіли через спеціяльну політику російських властий, які перед відступленням російського війска виганяли місцеве населення в глиб Росії, пустошили й руйнували городи й села і таким робом самі сприяли тому, щоб ослабити місцевий український елемент. Цікаво зазначити, що ця система руйнування краю при великім відступленню влітку 1915 року дає себе почути тільки в тої лінії, де починаєть ся українська територія: на польській землі того спеціяльно не роблено. Одже польські власти, прийшовши на українські території, знайшли багато порожних сел, порожних земель. Вони почали кольо-

нізувати їх селянами в глибокої Польщі. Те саме робило ся й тоді, коли австрійський військовий уряд час від часу робив примусову евакуацію (з „стратегічних причин") українського населення в глиб Польщі: в ріжні часи таким способом евакуовано було з Холмщини більш як 80 тисячів Українців і розкинуто їх по усій Польщі, де вони й до сього часу голодні, голі й босі поневіряють ся по вохких бараках і халупах і масами вимирають од усяких пошестий. Нема над ними ніякої опіки, ніхто ними не журить ся. Хоча вже заключено мир, але їх не вертають до дому, очевидно через те, щоб не збільшити українського елементу в той час, коли в краю можуть переводитись якісь вибори, яке голосування, котре може так або инакше виявити національний склад населення й його симпатії.

Оселі, покинуті Українцями-біженцями або виселенцями, на свільки не знищили їх Москалі або Австрійці, воєнна адміністрація старалась віддати спроваджеким до краю переселцям-Полякам разом з усім, що могло знайти ся на господарстві і з приналежною до нього землею. Коли-ж буває, що втікачі-Українці вертають ся до дому, то нові господарі вже не пускають їх до їхніх же власних хат, кажучи, що вони дістали це від польських властий як власність, що тепер, мовляв, тут уже Польща і нехай вони йдуть собі на свою Україну і шукають там землі. Адміністрація не дає цим бідолакам ніякої помочи.

Разом із кольонізацією йдуть польські заходи й коло школи та церкви, взагалі коло справи культурно-національної. З самого початку окупації адміністрація находилась засновувати польські школи і то в кожному селі. Школи уміщувано в будинках давних церковно-приходських або міністерських шкіл. Иноді забирано для цієї мети будинки православних священиків. На кожній школі — польський орел і напис: „Polska szkoła". Українська мова рішучо виключена: досі не допущено ні одної української школи, а старання спеціяльних комітетів у Холмі й Космові (грубешівського повіту) заложити там українські школи не мали жадного успіху й привели хиба до того, що адміністрація почала дуже косо поглядати на тих, хто підписав прохання про українську школу.

Скрізь по селах наставлено війтів Поляків, часто навіть не місцевих, а зайшлих. Польські організації залили весь край, а Українцям не дозволено заснувати ні одного просвітного або економічного товариства. Цілий ряд польських організацій таких як „Piechur", „Polska organizacya wojenna", „Straż kresowa", „Wydział narodowy" (з центрами у Люблині, Холмі, Замості й Красноставі), „Koło polskiego stronnictwa ludowego", „Polska macierz szkolna", „Uniwersytet ludowy" — всі вони в руках Поляків галицьких, що своє національне завдання бачать у ворогуванню з Українцями. Економічні товариства „Kółka rolnicze", Polski związek handlowy ziemi Chełmskiej", „Liga kobiet" — мають у кожнім містечку свої гнізда, піддержують економічно Поляків, а Українців не приймають навіть у члени. На богатьох домах можна бачити гнивний напис: „tu mieszka rodzina polska". Мешканці, які не можуть такого напису налїпити, наражають ся на чимало всяких неприємностей, адже ці написи мають свій практичний смисл.

Справа церковна стоїть так: Православні батюшки повтікали з російською армією. Залишилось їх дуже не багато, і тих австрійці (за виняткам двох, з котрих один вже помер) інтернували на Угорщині. Церкви, в значній мірі пограбовані, замкнено. Нарід залишив ся без священиків. Діти нерещені, люди невінчані. Населення, яке памятає ще часи уніятські (формально унія скасована російським урядом 1875 року), прохало прислати священиків з Галичини. Але адміністрація цього не дозволила; натомість було присвано 11 православних священиків з Буковини, переважно Румунів, з якими народу дуже важко було зблизити ся. Люди горнули ся з більшою охотою до уніятських священиків-Українців, які були військовими священиками в австрійських залогах.

Від своїх духовних властей ці священики одержали дозвіл виконувати пастирські обовязки й що до цивільного населення, а заходами митрополита Шептицького й епископа Бояна, котрий в осени 1917 р. приїздив до Любліна, мали прибути ще кілька нових українських полкових священиків. Але польські власти почали проти цього справжню кампанію. Наслідком її австрійський генерал-губернатор Ліпощак заборонив у марті 1918 р. уніятським священикам уєку пастирську працю для цивільного населення Холмщини. Коли-ж одна селянська родина з-під Замостя звернула ся до австрійських властий, щоб вони дозволили полковому священикови о. Дідуникуу поховати її померлого батька, то з цього зроблено цілу історію, й о. Дідуника переведено з Холмщини на Шлеськ.

Епископ Боцян хотів був на який час осісти в Холмі, щоб установити уніятських священиків у краї, але власти цього не допустили. Адже українське населене Холмщини має латинізувати ся що до релігії, а тим самим і польонізувати ся.

Що в своїх заходах коло польонізації краю Поляки вважають ся на такі вчинки, проти яких вони протестували не раз, коли в ними так само поводились Росіяне, — свідчить історія з бібліотекою Холмської Духовної Семинарії. Ця велика бібліотека, зложена з 60.000 томів (колишня бібліотека василіянської уніятської семинарії й крилошанів холмських), не вважаючи на протест еп. Боцяна, була вивезена до Любліна й Варшави і Холм позбавлений тепер на далі цеї важної культурної інституції.

Ще не зроблено ратифікації берестейського миру, ще не вирішено остаточно про державну приналежність Холмщини, а вже заведено на її території польські суди й переведено по краю вибори до „Rady Stanu" у Варшаві — до польського передпарляменту.

Так виглядає дійсність на цій нещасній українській землі, яка так богато потерпіла од війни, так знищена, так зруйнована і тепер, коли ще не скінчив ся дипльоматичний торг ще за неї, тратить на наших очах своє національне обличе. Таки справді: „доки сонце зійде, роса очи виїсть"...

М. Жученко.

Німецька орієнтація в Росії.

На основі признання єдности Росії Німеччиною.

Львів. 16. мая 1918.

С. Єфремів в поданій нами статі про гетьманський кабінет згадує, що орган московських промисловців „Заря Россіи" недвозначно залицяєть ся до Німеччини. В статі московського дневника, про яку згадує С. Єфремів, читаємо:

„Не вільно в міжнародних питанях віддавати ся всецїло почуванням. Разом з почуванням потрібна необхідно тверда і холодна розвага. Німецька орієнтація, се вже не допущене ані мрія, тільки для певної части російської суспільности вповні овиднений настрій. Слід числити ся з ним як з фактом і підняти його уважний і безпристрастний аналізі. При тім конче треба відмітити, що в тім факті є дві сторони, тісно зязані з собою, які можна одначе розглядати окремо. Одна — се внутрішно-політичні причини і основи німецької орієнтації. Друга — се її зміст як даної зовнішно-політичної теорії".

„Осередок тяжкости ідеї німецької орієнтації лежить не в небажаню союза з союзниками, а в бажаню згоди з Німцями. Обставини, що оправдують те бажане, дуже прості і зводять ся до того, що **побіда Німеччини — довершений факт.** Треба не противити ся тому фактови і вихіснувати його. Се послїдне можливе, бо Німеччина не має інтересу у вічній війні з нами і під умовою нашої щирої згоди піде на значні уступки. В сім торзі ми купимо розмірно вигідні для нас умови житя, а Німеччина купить собі необхідну кріпку постійність витвореного положеня. Ся думка має зовсім серіозну основу. Се безсумнівне, що між нами і Німеччиною можуть бути установлена рівновага, яка буде вигідна для обох сторін.

„Та тут повстає питанє: де є рівнобіжність інтересів обох держав? Чи не можна б її означити так, щоби витворило ся постійне положене і щира дружба між Росією і Німеччиною? Такі відносини можливі, коли Німеччина відкаже ся не тільки від безстейського договору, але і від мої ідеї розбитя Росії, яка лежить в основу того договору.

„Бувають питаня, які носять абсолютний характер. Вони не можуть бути предметом спору, бо сам спір, як розмова, як стріча мнурж, може почати ся тільки на основі признаня ваги, включених в тих питанях. Таким питанем є для Росії питане про її єдність".

Новий союз між Австро-Угорщиною і Німеччиною.

КЕЛЬН, 15. мая. „Kölnische Ztg." почуває бажаші подробиці про союз між Австро-Угорщиною і Німеччиною простуючи і доповнюючи дотеперішні вісти. Між иншим пише:

Невластивим являєть ся твердженє, що чеб засадничо порішено, що новий союз має увійти в конституцію. Задумують ся радше заключити договори політичні, військові і господарські. Сї договори мають творити одну цілість і по можности мають бути разом підписані. Отже не має окремо заключувати ся якоїсь військової конвенції або господарського союза; договір, який обіймає військову політичну і господарську часть, творить — як сказано — одну цілість. Невластивою і тих відомість, що при переговорах в головній квартирі прийшло до згоди що до так званого австро-польського полагодженя, або начеб предом сих нарад малоб бути таке полагодженє. Що до переговорів в господарських справах, то мають ся їх вести так, щоби їх висліди не містив в собі ніяких войовничих господарських тенденцій, тільки щоби міг уможливити господарське порозуміне з нашими противниками і підчас коли, як се вже сказано, переговори в справах господарських перетягнуть ся через літо, випрацьовано вже докладні питачі жні в справах військових і політичних для будучого розвитку союза. Се лежить в природі практичних досвідів війни, які дали прецінь багато матеріял для військового співідїлєя і в природі набутого політичного досвіду. Додано, що для будучих військових договорів вибрано назву оружний союз („Waffenbund").

БЕРЛІН, 15. мая (Тжб.) Переговори в справі заключеня і поглиблення австро-угорсько-німецького союза — як доносить Бюро Вольфа, розпічнуть ся в найблизшім часі в Берлині, відтак будуть вести ся далі як до кінця у Відни. Сі переговори мають вести ся через кілька місяців.

Угорщина і берлінський договір.

Інтерпеляція гр. Карольї і заява д-ра Венцеля.

Будапешт (Тжб). На засїданю Палати послів дня 15. мая вніс пос. Михайло гр. Карольї інтерпеляцію до президента міністрів, в якій домагаєть ся пояснення про новий союзний договір, заключений на двох між Австро-Угорщиною і Німеччиною та урядової заяви, чи правительство вважає гр. Черніна відповідальним за лист короля до кн. Сикста в справі мирного предложеня, поставленого Франції. Бесі-

Перед німецькою окупацією Великоросії?

Німецький ультимат? — Заперечене Бюра Вольфа.

Львів, 16. мая 1918.

„Кіевская Мысль" з 14. мая пише:

Із зовсім міродатного жерела доносять до московських газет, що німецький посол гр. Мірбах вручив совітському правительству ноту, яка має характер ультимату.

Нові домаганя Німеччини є того змісту: Перш усего німецьке правительство домагаєть ся негайного управильненя справи воєнно-полонених. Друге: німецьке правительство домагаєть ся переведеня ряду мір фінансового характеру, а також значних уступок зі сторони совітської власти в области торговельно-господарських взаємин. Трете: німецьке правительство домагаєть ся необхідного заведеня суспільного і державного ладу в границях федеративної совітської републики, при чім німецьке правительство є тої думки, що ті сили, які має до розпорядимости совітська власть, зовсім недостаточні для заведеня ладу і тому вважає необхідним **введенє окремих окупаційних відділів** до цілого ряду міст Великоросії, між иншими і до Москви.

Дальше нота говорить, що німецькі інтереси і до того житє та честь німецького посла є виставлені на небезпеку, бо при теперішних відносинах в Москві охорона німецького посольства недостаточна і можливі всякі ексцеси. З тої причини необхідне негайне зведенє в Москву воруженого німецького відділу.

Тон ноти рішучий і не допускає можности ніякої виминаючої відповіди.

З приводу сеї вісти, яку подали також англійське Бюро Райтера, заявив Бюро Вольфа: „Ми уповажнені ствердити, що ся відомість не має ніякої основи. Переговори, ведені з правительством народних комісарів, стоять зовсім на грунті берестейського договору і відносять ся тільки до технічного переведеня обнятих ним умов; ведуть ся переговори в зовсім примиримім тоні і по своїй суті не можуть збудити навіть відозвіня ультимату".

Кіно „КОПЕРНИК“ „ЦИРК ВОЛЬФЗОНА“ величава драма на 5 дій, найсмучійший фільмовий архитвір. 1076 Комплетна фільгармонійна орчестра з новою знаменитою програмою, примінюючою строго до кождого моменту сеї небувалої драми. — Тільки короткий час!

...ни, мотивуючи свій запит, заявляє, що переговори в Берліні мають довести до нових відносин між Австро Угорщиною і Німеччиною, які мають зв'язати монархію під господарським, фінансовим і військовим оглядом, та які рішають про Угорщину без її згоди. Бесідник є противником утвореня так званої Середної Европи та військової конвенції.

Президент міністрів Векерле відповідаючи на запит, вказує на урядовий комунікат, виданий німецьким правительством. На основі нового договору буде продовжений союз між Австро-Угорщиною і Німеччиною на довший час. Договір обнимає і військові зобовязаня та отже не можна назвати військовою конвенцією. Свобода рішеня про себе буде Угорщині застережена також і під господарським оглядом. Новий союз не має воєнних цілий. Що до справи листа, дорученого кн. Сикстови, президент міністрів впевнює, що гр. Чернін приняв на себе повну відповідальність.

Німці роворужили польські леґіони.

Після битви при участи артилерії.

Львів, 16. мая 1918.

„Кіевская Мысль“ з 14 с. м. доносить:

Вчера одержано в Києві відомість про почате розоружуване німецькими військами другого корпуса польських леґіонів. Біля Канева трійшло до сутички між польськими леґіонами і німецькими військами, яка перемінила ся у битву. В битві взяла участь артилерія.

Гетьманське правительство і Поляки.

Львів, 16 мая 1918.

„Dziennik Kijewski“ з 7. с. м. містить інформацію, які уділив співробітникови дневника генеральний писар і особистий секретар гетьмана відполковник Остриниця-Полтавцев. Між ин. про відношене гетьманського правительства до національних меншостий, особливо до Поляків сказав він:

„Національні справи на Україні не буде вже ся так, як се доси робило українське правительство. Роботою своєю викликувало воно лише взаїмне недовіре і ненависть. Нам залежить на тім, щоби запрягти до праці як найширші круги людности без огляду на народність.

У відношеню до Поляків і инших народів на Україні запевняє гетьманська грамота повну свободу в народних і культурних справах.

Потреба окремих національних міністрів відпадає з сею хвилею, коли всі народи України одержать свободу. Нове правительство не буде вести політики непорозумінь, але взаїмної зрозумілости. Істнує проект утвореня при гетьманстві окремих відділів, зложених з ріжних народностий, як Поляків Руских, Козаків, Татар—одначе і їх задача має бути більше репрезентаційна.

Справа Холмщини має бути розвязана на підставі обосторонної згоди і порозуміня через спільну укр.-польську комісію. При тім головну вагу покладеть ся на бажаня місцевої людности, до кого вона хоче прилучити ся. Україна не повинна жити в незгоді з Поляками.

Справа розмеженя границь між Україною і Білою Русию ще не розглянена“.

Місцеві бої в Тироли.

ВІДЕНЬ, 15. мая (Ткб). Урядове:

В области Монте-Корно розпочали ся на кожо менші місцеві бої, серед яких Італійці осадили ся в однім з гнізд нашої колевої сторожі.

На Заході.

БЕРЛІН, 15. мая (Вольф). Урядове:

На північ від Кеммель повела ся цілковито місцева виправа і дала нам 120 полонених. Між Лі і каналом Ля Бассе, над Скарпою і коло Вецчої ворожа артилерія була головно в ночи діяльна. Між Анкрою і Соммою ми вдерли ся в англійські становища на дорозі з Braye до Corbie і вдержали здобутий терен против двох протинаступів неприятеля. На західнім березі Аври вдарив неприятель на наші становища під Castel. Його з важними втратами відперто.

Вечером: Підчас відбитя ворожого напору сегодня рано на північ від Кеммель деякі обмежені місця, в які вдер ся неприятель, остали в його руках. Новий сильнійший наступ Французів на північ від Moreuille не вдав ся. Неприятель потерпів дуже великі втрати.

НОВИНКИ.

Львів, 16. мая. 1918.

— **До всього жіноцтва галицької землі!** За нами чотири роки війни, в котрих судилось нам сповнити велику задачу. І сповнили ми її по силам, хоч недостача зорґанізованя і несвідомість загалу нашого народу, а зокрема загалу нашого жіноцтва страшно мстилась на нас в тих чотирох літах боротьби. Ми мусіли неодного учити ся вже в боротьбі і дорого платити за науку. Тепер знова чекає нас велика річ. Замовкли гармати, устали бої, діло нищеня і руйнованя нашої країни покінчене. І перед нами тепер широкий лан праці коло віднови і відбудови господарського і суспільного житя. Праці много— робітників мало. Тим більше праця мусить бути ведена плянсово і одноцільно, щоби не марнувати часу на блуканину по манівцях. Навчені чотиролітним гірким досвідом, мусимо заздалегідь уложити плян праці, обговорити способи її веденя, щоби ми всі ступали згідно простою дорогою до одної мети. Як-раз лучать ся до того нагода: „Союз Українок“ скликує 20. мая загальні збори. Сі збори повинні стати заразом з'їздом всіх станів Східної Галичини. На з'їзд до Львова! — Нехай сей клич рознесеть ся широко по краю, а 20. мая салю зборів „Союза Українок“ нехай виповнять представниці всіх галицьких округів. Передовсім наші учительки і жінки священиків повинні взяти численну участь в тім з'їзді. Вони стоять найблизше народу, знають найкрасше його потреби, їх досвід і ради стануть певно цінними вказівками в напрямі веденя праці. Не менше численно мусить зявитись на з'їзді наше міське і сільське жіноцтво, словом представниці всіх верстов нашої суспільности, щоби обговорити як слід роботу на будуче, обчислити наші сили і взаїмно заохотити ся до праці. Трудности пашпортові знесені. Потяги курсують точно. Тож не зважаймо ся невигодами їзди, але лагодьмо ся в дорогу на збори „Союза Українок“. Сповнім свій обовязок! Загальні збори відбудуть ся в понеділок 20. мая о 3. годині попол. в салі „Укр. Бесіди“ вул. Костюшки ч. 1а, на І. пов. Тому, що в програму загальних зборів увійдуть реферати з дискусією, збори зачнуть ся вже о год. 3., а не о четвертій, як передше було оголошено.

— **Загальні Збори Ставропигійського Братства** відбули ся згідно з приписами статута в Томину неділю, 12 с. м., при участи 69 членів. По принятю звідомленя сеніора д-ра Стефана Федака, секретаря д-ра Ст. Барана і головиконтрольної комісії дир. Ом. Саєвича переведено вибір нової управи і вибрано одноголосно сеніором д-ра Стефана Федака, його заступниками радника Сидора Громницького і радника Юліяна Січинського. Членами старшини вибрано пп.: проф. Амврозія Андруховича, радн. двора Олександра Барвінського, д-ра Сидора Голубовича, Романа Зубика, д-ра Костя Левицького, Йосафата Пиндюка, дир. Любомира Рожанського, д-ра Кирила Студинського, проф. Володимира Тиховського, д-ра Романа Чайківського і радника Михайла Яцева. Членами контрольної комісії вибрані проф. Денис Коренець, п. Михайло Павлишак і дир. Омелян Саєвич.

— **Загальні збори** тов. „Учительська Громада“ відложені на пізнійший час по причині ріжних трудностий від виділу незалежних. — Виділ.

— **Курс воєнно-адміністраційних відомостий і відбудови** відбудеть ся у Львові заходом Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ в часі від 10. до 15. червня 1918 р. Всі інтелігентні одиниці, які в воєнний час хотіли би помогти своєму народови, повинні записатись на нього. Філії „Сільського Господаря“ повинні вислати власним коштом своїх відпоручників. Близшу програму курсу подасть ся пізнійше. Зголошеня надсилати до „Сільського Господаря“ (Секція воєнної помочи) Львів, Зіморовича 20.

†

ПОМЕРЛИ.

Михайло Ярема, УСС. ур. 1895 р. в Раю м. Бережани при Січ. Стр. від 1915 р., брав участь у всіх стрілецьких боях, ляг головою підчас наступу УСС. на м. Олександрівськ (катеринослав. губ.) поцілений в груди большевицькою кулею дня 15. цвітня 1918.

Лев Копистянський поручник піхоти, 20-літний одинокий син о. Теофіля і Олександри з Заячківських Копистянських поляг 30. марта с. р. поцілений кулею на італійськім фронті. Сей ідейний свідомий Українець полишив щирий жаль як серед своїх так також серед чужих, котрим у бою проводив. В. Й. П.!

Допись із Станиславова.

(Конець.)

Найбільшим одиначе лихом, прямо язвою для нашого селянства є рільнича експозитура ц. к. Намісництва. Опановала в цілости путешніми обшарниками стала ся підпорою шляхтичів у кождому напрямі із шкодою матеріяльною для цілого населеня повіта. З початком її креованя заповідали ся деяка поміч для пухнучого із голоду нашого мужика, бо на чолі станув був справедливий та вирозумілий чоловік полковник Аліянчіч. Та обшарники, а передовсім маршалок повітової Ради граф Дзедушицкі, перенюхали наперед, що се за чоловік Аліянчіч, тож інтригами та клеветами постановили позбути ся для себе невідповідного команданта. А коли на зборах обшарників внесена п. надпор. Цивінського, обшарника станиславівського повіта (тоді був він управителем бобрецької експозитури, де бажаючи ввести панщину поріжнив так нарід із духовенством, що досі не покінчені в тій справі судові процеси) розділити приділене централею насіня в той спосіб, щоб з него нічого селянству не дати, тільки обшарникам, а тільки з приватно закупленого насіня дати селянам 50 проц. п. Аліянчіч не тільки, що не одобрив, а ще заявив, що уважає за одиноко справедливим розділ після проценту посіданої землі і тою, доки він командантом, буде придержувати ся. — тоді рішив він тим своїм виступом бути у руїнах Станиславова. П. маршалок зараз поїхав до централі і там з підполковником Расальдіною (також обшарником) внедиали перенесене чи усунене п. Аліянчіча, а поставлене новим командантом п. надпор. Цивінського (хе — бо хтож міг би для п. Дзедушицького бути лішим).

З хвилею усуненя Аліянчіча починає ся в експозитурі нова робота, інспірована п. маршалком. Тимчасовим управителем стає п. рітмайстер граф (?) (мабуть римський) Буковскі, давний секретар тутешної ради повітової, завідомий, як кожний збанкрутований шляхтич, ворог українського селянства. Його ділом було передтим перенести бюра експозитури до льокалю повітової ради, бо під „wspólnym dachem“ буде лучше з п. маршалком ковати недолю для селян. Лучить ся він з приділеним надпоручником Ценцяхою у спілку (п. Ценцяла є управителем аж пятьох фільварків п. Цемьского) для робленя особистих інтересів, бо в свою голову не вірить. На перший плян іде торговля кіньми. Він як управитель виготовлює п. Ценцялі відповідні документи, дає йому урльоп і висилає по українські коні. І справді плинуть з погранича у близші невіти коні — а з ними тисячі до кишені пана Буковського та його товариша Ценцяли. Аж вкінци друга армія ловить один такий транспорт (64 коний) в Палагичах, а враз з ним і п. Ценцялу. Що стало ся з білою справою, не знаємо; чули ми тільки, що друга армія по переведеню слідства віддала отсі неправильности австрійських офіцирів до полагодженя Централі в Кракові, але досі якось тихенько, а праця тих панів іде дальше давним шляхом, зміна тільки у тім, що п. Ценцяла вицофав ся, взятий управою фільварків (в бюрі цілком його нема) і полишив торговлю і зиски з неї п. Буковському.

З початком цвітня приїхав на команданти експозитури пупіль п. маршалка п. надпор. Цивінський, знаний внескодавець розділу приділеного збіжа. І як на іронію — надходить до розділу насіне. Тож без порозуміня з представниками селянства, без рільничої ради, без делегата „Сільського Господаря“, сам із п. маршалком та п. Буковським ділить насіне у своїй великодушности ось як: з приділених 45 вагонів призначає 22 вагонів селянству, а 23 обшарникам, хоч добре знає, що збіжева Централя призначила безпосередно поза загальним контін

гентом поодиноким дідичам коло 6 вагонів насіня, та що вони собі самі спровадили через експозитуру понад 20 вагонів приватно закупленого насіня. Та не конець ще кривді: як насіне прийшло, (а приходять партіями — досі ще цілий контінгент не прийшов) то перші одержали обшарники, а села тільки придїл по більшій части на папері.

Розуміє ся, що при детайлічнім виконаню отсего буцім то пакту діють ся найдацтва, примірем, щоб наприклад. Цивіньські мав робітника у Делїїві, де має свої добра, то приділяє тому селови цілий вагон насіня, коли инші так само винцені села дістають заледви пару мішків, а по більшій части нічого. (На 75 сіл наділено коло 25 на папері — з них дещо одержано коло 8; инші ще ждуть). Панови маршалкови приділяє за вчинену особисту прислугу аж один вагон, хоч знає, що він одержав насіне впрост з централї. Себе рівнож не забуває і надїлає по королївськи. Панки не знають прямо що робити з одержаним збіжем. Так приміром п. комісар збіжевий, обшарник Городиский, роздає насіне селянам з умовою, щоб посївши на своїм власнім грунтї віддали йому половину плодів в осени.

Тільки кепсько п. Буковскому при роздїлї збіжа, бо він збанкрутований не має ні клаптика землї, тож і з насіня користати обильно не може. Але від чогож голова? (Хоч нїколи не знає, що має в магазинї!). Впав на геніяльну думку. Купив у Банку гіпотечнім мішки по 9 кор., та й давай разом із жінкою гандлювати. Кождий селянин, як хоче свій придїл одержати, мусить зложити за мішок 14 кор. п. Буковскому, пійти з квітком до приватного помешканя тогож пана і там одержить від п. Буковської мішок. Тільки щойно тоді можна насіне одержати і то не зараз, бо в магазинї треба мераз вижидати 2—3 днї, заки пересиплять збіже, заки приготують і т. д., бо пани і жидки мусять першими бути! А коли нераз свідомійший та енерґічнійший селянин упімнеть ся о свої права, то тоді капраль-жид Ванц потрафить і по лици побити, як се мало місце дня 23. марта 1918 з селянином-війтом Гілярієм Кушніренком із Яниці.

Горячий час, земля просить зерна і роботи, — та тільки по панських ланах гудять моторові та парові плуги експозитури, — а бідні селянки, самі копаючи рискалем землицю у поміч не одержали ні одного коня, ні робітника від експозитури. Були ліцитації на військові вози, — буц на них і управитель експозитури п. Цивіньский, купив вози, але не для бідних селян, тільки для себе, для своїх дібр в Делїїві. Словом для селян нічого зовсїм не вдїяно — кромі кривди.

Розуміє ся, що при таких обставинах о впровадженю української мови нема бесїди. Усе в польській мові і печатки урядоване. Не тільки поступають так панове офіцири, але канцелярійна прислуга на се собі в повні позволяє і инакше не заговорить до Українця чи він селянин, чи інтелїґент як тільки в польській мові.

І щож на се скажуть панове з централї?! Що на се скажє п. ґенерал полковник Ляменай?! Чи централя і її експозитури тільки інституціями для обшарників?! Чи се все діє ся за його відомостю?!... Просимо дуже полишити всякі панські іграшки з голодним, до краю нужди доведеним селянством.

Для повноти образка згадати мусимо, що на бажанє Українців одержала експозитура одного Українця-офіцира. Він, як ми запримітили, рад би душею спішити з поміч нашому селянству, та згадані панки таку приділили йому роботу, що він кільометрами мусить бігати від одного магазину до другого, в канцеляриї посидїти і хвилїнє може, щоб не міг вітнути ся з селянством, а вже поїздки по селах є для него виключені. Та мимо сего він для згаданих панків солию в оці! Вже віддавна викваляють ся вони, що вчинять „iż on pójdzie za Aliancicem, bo niepotrzebnie nas krępuje". Ждемо, коли се станеть ся!...

Поки-що кінчимо отсей наш короткий огляд діяльности властий для підвигненя з руїн нашого повіта. Думаємо і сподїваємо ся, що висші власти не тільки прийнуть отсю гірку правду до відома, але витягнуть відповідні консеквенції та зарядять хоч на будуче лихови.

Verus.

СПОВІСТКИ.

Пятниця, 17. мая 1918

Нині: греко-кат.: Пелагії мч. — римо-кат.: Вознесіня.

Завтра: греко-кат.: Іриди муч. — римо-кат. Фелїкса сп.

| **Усїх Вп. Співаків** просить ся на дві останні проби (на Равт), які відбудуть ся в четвер і пятницю (16. і 17. с. м.) в Муз. Інст. М. Лисенка (вул. Шашкевича).

| **З причини, що шкільний рік** по мисли розпорядку п. к. Ради шкільної краєвої, кінчить ся 15. червня, відбудуть ся в дївочій гімназії СС. Василянок у Львові приватні іспити із всїх клас в днях 11. і 12. червня, а вступні іспити до І. кляси дня 15. червня о 9. годині рано. До вступного іспиту треба зголосити ся в дирекції гімназії день перед тим і предложити метрику хрещеня, шкільне свідоцтво і позвідку щіпленя віспи. — Дирекція 1—3

| **До наших Вп. пп. заступників і співробітників!** Отсим повідомляємо, що при кінци сього місяця має бути розписана VIII воєнна позичка. Як при попередній VII воєнній позичці, так і тепер „Карпатія" буде переводити обезпеченє на житє в VIII воєнній позичці. Умови обезпеченя будуть як найкориснїйші. Повідомляючи Вас про се, звертаємо Вашу увагу, що при VIII воєнній позичці треба доложити всїх змагань, щоби всї українські обезпеченя в VIII воєнній позичці були заключені тільки в „Карпатії". Просимо приготовити ся заздалегідь до акції, а по розписаню VIII воєнної позички вишлемо Вам всї потрібні друки і інформації. Львів, в маю 1918. — „Карпатія" товариство взаїмних обезпечень на житє і ренти у Львові, вул. Руська ч. 18.

| **Пригадуємо, що „Цирк Вальфзона"** можна ще тільки через кілька днів бачити в кінї „Коперник". Нїхто не повинен поминути сеї одинокої нагоди. Се одна з тих нечисленних драм, які полишають в наших душах незатерте враженє. Спішіть, поки час! 1079 2—1

| **Повіт Мостенщина!** Перші основательні збори філії „Сільського Господаря" в Мостах великих, відбудуть ся в Мостах великих в понеділок 20. мая о 1. год. по пол.

†

Еміліян Левицький

купець і промисловець

проживши 59 літ, заосмотрений св. Тайнами по тяжкій недузї заснув в Бозї дня 14. мая 1918 р.

Похорони відбудуть ся в пятницю 17. мая о год. 3. по пол. з каплиці Боїнів, на котрі в жалю позістала жена, син, мати і рідня свояків, приятелїв і знакомих запрашають.

Львів, 15. мая 1918. 1084

До Всеч. Духовенства! Чи селяни Вашої парохії знають, що одним з найлїпших способів ощадности в цїли забезпеченя родини є обезпеченє на житє в одинокім Українськім Товаристві взаїмних обезпечень „Карпатії" у Львові, вул. Руська ч. 18. на житє і ренти В народнім інтересі лежить, щоб ідея житевого обезпеченя поширяла ся серед нашого селянства. Від нашого патріотичного духовенства залежить, щоби кожда новонароджена дитина була обдарована житевою полісою „Карпатії" XII e 6—?

НАДІСЛАНЕ.

Акушер і лїкар жіночих недуг

Д-р ГЕРМЕЛІН

мешкає тепер вулиця Ягайлонська ч. 11. А.

ординує 11—12 і 3—5. XXVIII 5—6

ОГОЛОШЕНЯ.

МИЛО тоалетові, під ґваранцією, ще перетовщені, доки вистарчить запас, поручає **С. ФЕДЕР, Львів, Сикстуська 7.** 498 № 105—?

Вдова інтелїґентна, працьовита пошукує місця до вареку дому, розуміє ся на господарстві сільській і кухни, знаходить ся вихованчих дїтий. — Ближша відомість Зарад школи в Лиєцях зд Перемишлем. 1063 2 2

Гериману і Ярославови Литвиновичів у Відни просить о адресу І. Вважевич, Залуква, п. Галич. 1077 2—7

Помічник торговельний з ділу корінного, вільний від війска — гляда посади. — Ласкаві зголошеня слати „Помічник" до Адміністрації „Діла". 1057 3—3

На дохід львівської української філії Тов-а опіки над Дїтьми і молодїжю

відбуде ся

в суботу дня 18. мая 1918 р.

у великій Сали муз. Тов-а ім. Лисенка

у Львові

РАВТ

з слїдуючою програмою:

1. Військова орхестра.
2. а) Вербкевич: „Сині очи"; б) J. Strauss: „Смерком" — мужеський хор.
3. Chopin-Impromptu — форт. сольо п. Б. Дрималика.
4. а) I. Franz: „Осінь"; б) Волф: „Тиха як ніч" — сопранове сольо п. Дарії Лежанської.
5. а) А. Вахнянин: „Молоді сни"; б) Н. Ван: „Хрущ та рожа" — мужеський хор.
6. Військова орхестра.
7. Куплети п. Г.
8. Монольоги п. Б.

Часть II.: Товариські забави, Добірний буфет.

Початок о годині 9. вечером.

Підчас продукції двері зачинені. — Добровільні датки приймає ся. — Вступ за запрошеннями, що які можна зголосити ся до Пп. Паховської — вул. Конщік 18. 1088 1—1

Українська Захоронка

у Львові

потребує сейчас УЧИТЕЛЬКИ. — Всякі зголошеня прошу слати: Глубока 21 п. Гриньовська. XII. 3—3

1000000 корон можна виграти маєш з. з. льотерії класової. Взамен поштовгодиця відсоротно почтою М. Гельбаум банкир з. з. льотерії класової, Львів, при вул. Тетатинській ч. 11. 1038 1—1

Найновійша збірка новель

МИХАЙЛА ЯЦКОВА

„ДАЛЕКІ ШЛЯХИ"

яка вийшла накладом „Всесвітньої Бібліотеки" і містить 22 нарисів з воєнного часу, малий з в портретом автора і списом його творів (98 сторін друку і коштує з оплатою почтовою 2 кор. 60 сот. (поруч. посилка 3 кор.)

Замовляти просимо у Івана Калиновича в Бережанах де можна дістати також твори *Шіллера, Гетого, Пушкіна і Арістофана* в українському перекладі. 1080 2—3

Пруський вуголь

— достачає фірма для Львова —

Краєвий Союза господ.-торговельних Спілок

у Львові, Зіморовича 20

XI. 19 1—3

2К **Видавництво „Артистично-Літературні Новинки"** **2К**

НОВЕЛЇ ЕДҐАРА ПО

переклад з анґлійської мови І. Петрушевича.

МОЇ ПИСТИ

Поезії Василя Щурата.

Ціна по 2 кор.

2К Замовляти в книгарні Ін. Шевченка у Львові. 928 9—7 **2К**

Прочитай і скористай!

Токарні потягові (Leitspindeldrehbänke) уживані і нові від 1 метра до 5 можна набути у фірми:

Дім гандлевий і технїчний „ПІЛЬОТ"

Спілка з обм. пор. для достави машин і знарядів до ріжнородних промислових цїлий

у Львові бюро при вул. Галицькій 19. XII. 3—4

Відповідає за редакцію Д-р ВАСИЛЬ НАКЕНКО.

З друкарні „Діла" Львів, Ринок ч. 10.